

Pod vodo, ker naravo varujemo preveč?

★☆☆☆☆ Ocenilo št. bralcev: 2

Avtor Robert Balen

DR. LIDIJA GLOBEVNIK PREDSEDNICA DRUŠTVA VODARJEV SLOVENIJE

Sobota, 20. september 2014

Igor Napast 1 od 2

Robert Balen 2 od 2

Poplave so del procesa kroženja vode na zemeljski površini, torej so del naravnega procesa. Na območjih, ki niso ali pa so le redko naseljena, jih niti ne opazimo ali pa se nam ne zdijo nič posebnega. Probleme imamo zato, ker smo se na ta območja naselili. Stiske so toliko večje, kolikor bolj vredne objekte ali naprave imamo na njih, kolikor dlje ne moremo potovati preko poplavljenih območij ali kolikor več imamo kmetijskih pridelkov na njih. Neizmerno večje pa so lahko človeške stiske, če teh poplav nismo pričakovali. Če se jim pridružijo še plazovi, potem so taki dogodki prepoznani kot katastrofa.

Po letu 1950 je bilo v 21 državah v Evropi 11.623 poplavnih dogodkov oziroma 3,4 dogodka na tisoč kvadratnih metrov. Število dogodkov se povečuje. Od 1950-1979 jih je bilo 2050, v 1980-2009 trikrat toliko (6210). Največ poplav je bilo na Poljskem (3343, to je 10,7 dogodka na tisoč km²), sledi ji Slovenija (199: 9,8 dogodka na 1000 km²), nato pa pridejo Bolgarija, Španija, Slovaška, Hrvaška in Avstrija. Podatki torej kažejo, da se v Sloveniji število izjemnih poplavnih dogodkov povečuje. Smo na drugem mestu v Evropi. Samo na reki Muri smo po letu 2000 doživeli doslej najvišja pretoka, letos 1370 kubičnih metrov na sekundo, leta 2005 nekaj manj. Dogodek pred enim tednom je bil meteorološko in hidrološko izjemen, saj je v eni uri s petka na soboto padla količina padavin, ki ima 0,4-odstotno verjetnost pojava (250 let). Ker je bila celotna površina že namočena, je praktično vsa voda iz hribovitega zaledja (Dobrovnik, Goričko) hipno odtekla proti nižini, v nižini povzročila hipni dvig gladine vode v Črncu, Ledavi in Kobiljskem potoku. Visokovodne konice vseh rek so nastopile hkrati. Voda na poljih in travnikih stoji še danes.

Nasipi ob Muri so uspešno preprečili poplave naseljenih območij. Na nekaterih mestih, kjer nasip še ni obnovljen, so razlivanje vode k sreči preprečili prebivalci s pomočjo gasilcev in civilne zaščite. Žal so bile poplavljenе vasi ob potoku Črnc, vas Mostje in del Dobrovnika. Črnc, Kobiljski potok in Ledava so bili polni več dni. Še sedaj so polni vsi zadrževalniki. Zaradi visokih gladin v koritih je voda vdiralala v objekte preko kanalov in cevi, ki jih povezujejo. Škoda, kot poročajo, je velika tudi zaradi poplavljenih kmetijskih pridelkov. Vsi se ponovno sprašujemo, zakaj so se pred tednom dni poplave spet ponovile. Ne le sedaj v Prekmurju, tudi drugod po Sloveniji. Pričakujemo, da jih v prihodnje ne bo več. Vprašamo se, zakaj je spet nastala tako velika škoda. V nedavnem televizijskem pogovoru s predstavniki političnih strank, ki kandidirajo na letošnjih lokalnih volitvah, je bilo postavljeno isto vprašanje. Vsi so odgovorili enako. Tako kot je splošno javno mnenje. Da se nam poplave dogajajo zaradi neočiščenih vodotokov. Res je, poplave so večje tudi zaradi tega. S podrtim drevjem in polomljenim vejevjem se zamašijo vodotoki ob mostovih. Korita so marsikje zasipana. Delno te zasipe dela sama reka, delno jih sami. Vendar so poplave, ki so nastale zdaj v Sloveniji, predvsem posledica res velikih količin padavin. Naše reke, čeprav regulirane, takih vod enostavno ne morejo prevajati. So pa bile, vsaj v Prekmurju, poplave veliko manjše, kot bi bile, če ne bi bilo nasipov, zadrževalnikov in razbremenilnikov. To so objekti vodne infrastrukture. Zgradili smo jo pred nekaj desetletji, sedaj pa za njeno vzdrževanje nimamo prav veliko denarja. Ob sedanji poplavi se je tudi izkazalo, da objekti niso ravno v dobrem stanju. Izjema so pravkar obnovljeni nasipi ob Muri. Žal na nekaj mestih še vedno niso zgrajeni oziroma obnovljeni. Recimo pri Kotu in pri Pincah. Pregrada pri Ledavskem jezeru, ki je bila narejena za zadrževanje visokih voda Ledave (varovanje Murske Sobote), že več let čaka na obnovo. Ker je območje kasneje dobilo status Natura 2000, so vodarska dela otežena. Ve se, da je za ohranitev sedanje ravni varnosti in za zmanjšanje ogroženosti pred poplavami zaradi globalnih sprememb treba zgraditi dodatne zadrževalnike in obnoviti nasipe.

Ogroženost pred poplavami seveda zmanjšamo tudi tako, da zmanjšamo svojo ranljivost. Recimo vzdržujemo vodotesnost jaškov v pritličnih prostorih stavb, mimo katerih teče visoka voda (recimo Ledave). Pravočasno si pripravimo vreče mivke za zatesnitev odprtín. Vznožja fasad stavb zaščitimo z vodotesnimi namazi. Umaknemo vredne predmete. Prišel je čas, ko nas ne sme več nič presenetiti. Organizirati se moramo sami. V tem trenutku je namreč iluzorno pričakovati, da se bodo začele izvajati predvidene investicije v vodno infrastrukturo. Prioritete so v energetiki. Zatika se pri pridobivanju površin in soglasij. Mogoče nove vodne infrastrukture ne smemo več graditi, saj še obstoječo težko vzdržujemo. Še lani je bilo iz proračuna namenjenih okoli štiri milijone evrov za redno vzdrževanje vodne infrastrukture, od letos naprej naj bi se vse plačalo iz vodnega sklada. V Sloveniji imamo skoraj 15.000 objektov vodne infrastrukture, od tega več kot 30 visokovodnih zadrževalnikov. Imamo 15.000 kilometrov vodotokov. Objekti so stari večinoma več kot 40 let.

Pred leti mi je gospod iz javne službe za vode povedal zanimivo zgodbo. Takoj ko nekje začnejo delati, jih prijavijo. Prideta naravovarstveni in ribiški inšpektor ter inšpektor za kulturno dediščino. V vodotoke se ne sme posegati v času drstenja, mrestenja in gnezdenja. Pride tudi gozdni inšpektor, ker drevesa lahko sekamo le zunaj vegetacijske sezone. Po naši zakonodaji dela v vodotokih lahko brez potrebnih dodatnih soglasij in pogojev potekajo le dva tedna na leto. Kako se znajti v konglomeratu normativnih aktov, pristojnosti služb in v upravnih postopkih? Le s strpnim pogovorom, sodelovanjem in spreminjanjem zavesti.

generacija56

To nakladanje je domet naših strokovnjakov. Statistika. Blebetanje. Niti besede o tem, da smo globalno dvignili temperaturo ozračja za 4 stopinje in da se je s tem dvignila hitrost kroženja vode iz površine v ozračje. Več vode zaradi izparevanja gor, več je pade dol... A ne? "Strokovnjaki". Za takšne posledice moraš biti pripravljen! Statistika te ne reši. Kaj bo, ko se bodo pojavili tornadi? Joj! Tega pa še nikol ni blo!